

WPROWADZENIE

Tom stanowi zbiór prac, które są efektem XXXI Seminarium Geografii Wsi, *Obszary wiejskie – pierwsza dekada w Unii Europejskiej i nowa perspektywa*, które odbyło się w Opolu w dniach 27–28 kwietnia 2015 r. Za organizację spotkania odpowiedzialna była Katedra Polityki Regionalnej Politechniki Opolskiej oraz Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego we współpracy z Zespołem Problemowym ds. Obszarów Wiejskich Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN oraz Komisją Obszarów Wiejskich Polskiego Towarzystwa Geograficznego. Głównym celem konferencji była wymiana wiedzy i doświadczeń teoretyków i praktyków z różnych ośrodków w zakresie wyzwań związanych z rozwojem obszarów wiejskich w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości jego intensyfikacji w nowej perspektywie finansowej Unii Europejskiej. Podnoszono m.in. aspekty przestrzenne, społeczne, demograficzne, ekonomiczne.

Ze względu na szeroki zakres tematyczny artykułów będących pokłosiem konferencji, w czasopiśmie *Studia Obszarów Wiejskich* umieszczono artykuły w dwóch tomach, tj. tomie nr 41 (aspekty społeczne rozwoju obszarów wiejskich) i nr 42 (aspekty związane z szeroko rozumianą polityką rolną i przedsiębiorczością).

Zamieszczone w tomie nr 41 opracowania tworzą dwie wyraźne grupy tematyczne – pierwsza obejmuje zagadnienia szeroko rozumianych społecznych uwarunkowań rozwoju i kapitału społecznego wsi, druga koncentruje się na problemach i perspektywach demograficznych wsi.

Pierwszą część otwiera artykuł W. Kamińskiej prezentujący analizę przestrzenną poziomu wykształcenia zasobów wiejskiej siły roboczej w Polsce i ukazujący zróżnicowanie na linii centra rozwoju–peryferie. J. Sikora zaprezentował wyniki badań empirycznych w kwestii zadowolenia i niezadowolenia mieszkańców z życia na wsi (charakterystyka oceny przeprowadzona w latach 2005–2013). Z kolei M. Bednarek-Szczepańska poruszyła temat konfliktów lokalizacyjnych na obszarach wiejskich, które zaistniały w związku z syndromem NIMBY i ich wpływu na wiejską społeczność lokalną (wyniki badań empirycznych). M. Biczkowski podjął tematykę właściwego kształtowania zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego obszarów wiejskich na bazie posiadanych uwarunkowań endogenicznych oraz odpowiedniego kierunkowania środków UE na wzmocnienie działań prowadzących do optymalnego wykorzystania posiadanych zasobów. K. Heffner i B. Klemens podjęli się oceny potencjalnych kierunków wsparcia dla klastrów funkcjonujących na obszarach wiejskich w perspektywie 2014–2020 oraz wskazania możliwych skutków nowej formuły finansowania klastrów dla struktur działających na wsi. M. Zadrozniak dokonała analizy rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność i jego wpływu na jakość życia na obszarach wiejskich w kontekście koncepcji zrównoważonego rozwoju. M. Wójcik zaprezentował studium przypadku konkursu projektów *Przyjazna Wieś*, będącego przeglądem ciekawych projek-

tów (w tym infrastrukturalnych) powstających w wyniku aktywności samorządu lokalnego, przy zaangażowaniu lokalnych liderów i skupionych wokół nich grup działaczy. M. Surmacz i W. Magryś podjęli temat trójsektorowego podejścia LEADER zarówno z aspekcie teoretycznym, jak i w praktyce wdrażania, opierając swoje konkluzje o przykład województwa śląskiego w okresie 2007–2013. Z kolei B. Solga podjęła się oceny stopnia spójności strategii rozwoju gmin województwa opolskiego ze strategią regionalną, poddając analizie charakter oraz zakres uwzględniania w strategiach lokalnych wytycznych wynikających z dokumentu strategicznego opracowanego na szczeblu regionalnym. W. Musialik zdefiniowała wybrane problemy nieformalnych opiekunów osób starszych w rodzinach z terenów wiejskich, ukazując, że osoby te pozostawia się w swoistym kręgu wykluczenia.

W drugiej części tomu rozważania na temat zmian w zasobach i jakości kapitału ludzkiego na obszarach wiejskich Polski i Niemiec Wschodnich podjęła A. Jezierska-Thöle, wykazując że finansowanie UE może być jednym z czynników zmniejszających zdiagnozowane problemy demograficzne. Z kolei M. Gwiaździńska-Goraj i S. Goraj dokonali analizy ruchu migracyjnego na obszarach wiejskich Polski północnej (zakres czasowy badań obejmował lata 2004–2013). S. Górecka, R. Szmytkie i W. Maleszka opracowali prognozę demograficzną dla obszarów wiejskich województwa dolnośląskiego w perspektywie 2020 r., wskazując na efekty zmian demograficznych dla układów lokalnych. R. Wilczyński dokonał analizy sytuacji rozwojowej wsi w województwie opolskim w warunkach depopulacji, podnosząc kwestię zanikania wsi i omawiając perspektywy jej przekształceń w zależności od ich typu, jak również sformułował zarysy strategii przeciwdziałania tym negatywnym tendencjom. J. Dybowska, uwzględniając dane ze spisów powszechnych ludności, przedstawiła perspektywę ludności na obszarach wiejskich województwa opolskiego w długim okresie, podnosząc również problem migracji czasowych i ich wpływu na jakość informacji o stanie ludności w regionie migracyjnym, jakim jest Śląsk Opolski. R. Rauziński i K. Szczygielski dokonali analizy ludności wiejskiej Śląska Opolskiego zakresie ludności, zatrudnienia i migracji w latach 1995–2017–2035.

Artykuły zawarte w niniejszym tomie prezentują najnowszy stan badań nad społecznymi uwarunkowaniami rozwoju obszarów wiejskich oraz kapitałem społecznym wsi zarówno w aspekcie teoretycznym, jak i praktycznym. Są to ciągle kluczowe wyzwania badawcze, których podjęcie umożliwi wskazanie koniecznych działań i zmian w funkcjonowaniu wsi.

Krystian Heffner, Brygida Klemens